

© Greenpeace/Armestre.

© Greenpeace/Armestre.

© Greenpeace/Armestre.

INFORME 2005

MANIFEST PER UNA NOVA CULTURA DE L'ENERGIA A CATALUNYA

20 DEMANDES A LA
GENERALITAT I 10
PROPOSTES PER
AVANÇAR CAP A
UN MÒDEL
ENERGÈTIC
SOSTENIBLE

ECOLÒGISTES
PER LA CATALUNYA

GREENPEACE

Essent conscients:

- Que l'actual model energètic es basa en sistemes de generació i ús ben poc eficients i en pautes de consum que malbaraten l'energia.
- Que l'actual model energètic es basa en el creixement continu de la producció energètica, principalment a partir de fonts d'energia contaminants, perilloses i no renovables, com són l'energia nuclear i els combustibles fòssils (carbó, petroli, gas natural...), el que provoca una gran varietat d'impactes sobre l'entorn i sobre la salut de les persones: accidents nuclears, contaminació i residus radioactius, canvi climàtic, pluja àcida, marees negres..., a més de posar en perill la Pau al món.
- Que enfront d'una demanda d'energia que creix de forma constant, l'actual model respon amb l'augment de la producció, en general de forma centralitzada i poc eficient, amb l'objectiu de produir més i més unitats energètiques tot obviant els impactes ambientals i el fet que gran part d'aquesta energia es malbarata, tant en la seva generació com durant la distribució i el consum, i sense que es doni importància a l'elevat cost que això representa per al medi ambient i la salut pública.
- Que els impactes ambientals d'aquest model energètic, basat tan sols en l'**enfocament des de l'oferta** i en la utilització de fonts d'energia brutes i perilloses, tenen uns enormes costos ecològics, econòmics, socials i culturals, que es traslladen al conjunt de la societat, la qual pateix les conseqüències d'aquest deteriorament ecològic, econòmic, social i cultural, i es veu obligada a pagar amb els seus recursos les destrosses causades per aquest model irracional.
- Que des de l'1 de gener de 2003 el sistema energètic de l'Estat espanyol ja no està regulat per l'Administració pública, sinó que s'ha liberalitzat.
- Que, en conclusió, aquest model energètic és insostenible, ja que no és econòmicament eficaç, ni socialment equitatiu, ni ecològicament sa, ni culturalment acceptable.

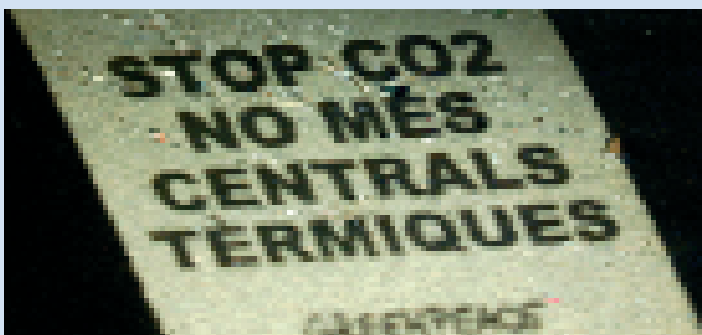
I tot sabent:

- Que existeix una altra manera d'enfocar la problemàtica energètica, basada en l'anomenat enfocament des dels serveis, que consisteix en proporcionar a la societat el conjunt de serveis energètics (fred, calor, moviment, il·luminació...) que facin possible el nostre benestar i la realització de les nostres activitats amb la generació i ús de la mínima quantitat d'energia, és a dir, amb la màxima eficiència energètica.
- Que, en altres paraules, amb aquest tipus d'enfocament basat en els serveis, és possible produir els mateixos béns utilitzant molta menys energia, evitar així els malbarataments i minimitzar, també, els danys al medi ambient i a la salut pública.
- Que està demostrat que amb el màxim aprofitament de les tecnologies d'eficiència energètica es podria duplicar el Producte Interior Brut amb la meitat o menys de l'energia que ara es consumeix amb aquesta mateixa finalitat (fet conegut com Factor 4, i fins i tot Factor 10).
- Que existeixen sistemes per a l'aprofitament i ús de les fonts energètiques renovables (solar tèrmica, solar fotovoltaica, eòlica, geotèrmica, biomassa, etc.), que són tecnològicament madurs, i que fan possible una generació d'energia més neta, més segura i menys costosa que l'energia nuclear i els combustibles fòssils.
- Que aquestes tecnologies per a l'aprofitament i ús de les fonts d'energia renovables permeten que la societat pugui disposar d'un sistema de generació d'energia distribuït, descentralitzat, proper al consumidor i més eficaç.

En coherència amb tot això,

Demanam al Govern de la Generalitat que estableixi urgentment les mesures necessàries per engegar un Pla Energètic basat en l'enfocament des dels serveis que presta l'energia i que posi fi a l'actual malbaratament energètic. Els eixos fonamentals d'aquest Pla Energètic han de ser l'estalvi, l'eficiència energètica i la generació distribuïda amb energies netes i renovables. D'aquesta manera, s'ha de poder assolir un sistema energètic sostenible basat en una Nova Cultura de l'Energia que sigui econòmicament eficaç, socialment equitatiu, ecològicament sa i culturalment acceptable; un sistema lliure per complet del perill que suposa l'energia nuclear i de la malaltissa dependència actual respecte als combustibles fòssils. Només un sistema energètic distribuït, eficient, net i renovable serà capaç de fer Catalunya independent de les energies brutes i permetrà aprofitar els béns comuns energètics amb tecnologies netes i al servei de les pròpies comunitats.

En concret, en el marc del desenvolupament del Pla Energètic de Catalunya 2006 – 2015, enunciat pel govern de la Generalitat, demanam que aquest Pla:

© Greenpeace/Armasire

1. Tingui com a eix fonamental actuacions decidides en l'estalvi i l'eficiència energètics, de forma que s'assoleixin nivells d'estalvi i eficiència creixents en tots els sectors de la societat, tot actuant amb especial incidència sobre els sectors de generació i ús d'electricitat i en el sector del transport de mercaderies i de persones.

2. Determini un escenari de la demanda d'energia, realitzat amb un enfocament des dels serveis, que assoleixi els màxim nivells d'estalvi i eficiència energètics, de manera que inclogui el compromís de reduir anualment el 3% de la demanda energètica primària a Catalunya i un 1% de la demanda d'energia final.

3. Inclogui un seguit d'iniciatives i mesures per aconseguir el tancament progressiu de les centrals nuclears (Ascó - I, Ascó - II, Vandellòs - II), de manera que l'any 2015 finalitzi l'activitat de la darrera d'aquestes tres centrals.

4. Acordi que les úniques línies elèctriques que han de ser autoritzades siguin les necessàries per portar l'energia generada en instal·lacions que aprofitin fonts d'energia renovable (de potència instal·lada inferior a 100 MW) cap a la xarxa de transport i distribució, ja que això contribuirà al fet que Catalunya transformi la xarxa centralitzada actual en una xarxa més distribuïda. En concret, pel seu impacte mediambiental, demanem que s'abandoni el projecte de construcció de la línia Sentmenat - Girona - França (més coneguda per línia elèctrica de Molt Alta Tensió de Besanó-Baixàs).

5. Asseguri que Catalunya compleix estrictament amb el Protocol de Kyoto. Així doncs, Catalunya haurà de reduir les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle per poder complir amb l'objectiu de no superar en més d'un 15% els nivells de 1990 en el període 2008-2012.

6. Adopti el compromís d'obtenir mitjançant fonts renovables un mínim del 12% de tota la energia primària consumida a Catalunya per a l'any 2010, en línia amb el que s'estableix al Llibre Blanc de les Energies Renovables de la Unió Europea.

7. Impulsi i amplii l'ús generalitzat de l'energia eòlica a Catalunya fins aprofitar tot el potencial de les zones que no han estat declarades incompatibles, primer a terra ferma i després al mar.

8. Determini que totes les empreses promotores de parcs eòlics han d'obrir la participació de la propietat de la instal·lació a les persones que viuen habitualment a l'indret on es faci l'actuació. També ha de facilitar al màxim els parcs eòlics municipals i de propietat cooperativa.

9. Inclogui l'objectiu d'arribar a 3.000 MW instal·lats d'energia eòlica el 2010, tot incrementant la potència instal·lada a mesura que es vagin identificant zones eòlicament favorables, amb l'ús de totes les modalitats d'aprofitament rural i urbà i incorporant a més a més l'energia eòlica mar endins a mesura que hi hagi tecnologies que ho permetin.

10. Fixi objectius ambiciosos pel que fa a l'energia solar, tant pel que fa a superfície de captació (per a la solar tèrmica) com de potència elèctrica (per a la solar termoelèctrica i fotovoltaica). En concret, cal que:

a. Incorpori la instal·lació obligatòria de sistemes de captació tèrmica de l'energia solar per escalfar un mínim del 60% de l'aigua calenta sanitària en tots els edificis de nova construcció que no demostrin la impossibilitat de disposar-ne (extensió de l'Ordenança solar de Barcelona a tots els municipis de Catalunya amb més de 5.000 habitants). Aquests sistemes solars no podran tenir suport elèctric.

b. Proposi un programa de finançament per instal·lar-hi un mínim de 200 MW pic fotovoltaics per al 2010 (l'equivalent a 100.000 habitatges), amb un sistema de finançament directe o crèdits sense interès, i amb desgravacions fiscals (sense IVA i deducció de tota la inversió) que permeti l'amortització del seu cost mitjançant la venda de l'energia produïda. Reguli la instal·lació obligatòria de sistemes de captació solar fotovoltaics (FV) a través d'ordenances solars FV, en edificis nous i existents.

c. Consideri la utilització de l'energia solar termoelèctrica com un sistema de pre-escalfament a combinar amb centrals de cogeneració de combustibles fòssils.

11. Avanci mecanismes per a l'eliminació de totes les subvencions directes i indirectes a l'ús i desenvolupament de combustibles fòssils i l'energia nuclear, amb la reconducció de les subvencions existents als combustibles fòssils i a l'energia nuclear cap a l'eficiència energètica i la creació de mercats d'energia solar i d'altres fonts renovables.

12. Exigeixi a les companyies comercialitzadores d'electricitat que operen a Catalunya que subministrin un percentatge mínim i creixent de la seva energia d'origen renovable (6% al 2006, 9% al 2008 i 12% al 2010)

13. Promogui la fabricació de sistemes i d'equips per a l'aprofitament de les fonts d'energia renovables mitjançant programes d'incentius, primer a les empreses existents a Catalunya i, en el cas que no n'hi hagi, a les empreses de fora que s'hi instal·lin amb aquesta finalitat.

14. Ajudi al renaixement d'un mercat estable de la biomassa forestal per a ús energètic (troncs, estelles, pellets...) que permeti la introducció d'estufes i calderes d'alta eficiència tèrmica.

15. Faci possible la creació d'un mercat per a la generació i comercialització de biogàs (gas natural obtingut a partir de les restes orgàniques de tota mena) i el seu ús en aplicacions tèrmiques i/o de transport.

16. Creï les bases per a la introducció progressiva dels biocarburants (a partir d'olis vegetals crus i/o esterificats).

Durant el que resta del procés d'elaboració del Pla Energètic de Catalunya 2006 – 2015 creiem important que:

17. No s'atorgui cap autorització per a la instal·lació i/o construcció de centrals tèrmiques (de cicle combinat, o d'altres tipus) fins a l'aprovació del propi Pla, i en cap cas si tenen una eficiència energètica inferior al 70%. Les úniques excepcions serien centrals de cogeneració de potències inferiors a 100 MW, distribuïdes pel territori i funcionant amb el combustible fòssil menys brut (gas natural mineral) i/o amb combustibles biològics (biomassa forestal, biocombustibles líquids o gasosos - biogas o gas natural biològic).

18. No s'autoritzi la construcció de cap nova línia elèctrica d'alta tensió, per augmentar la capacitat d'interconnexió amb França o amb altres territoris veïns de Catalunya, sense que abans s'hagin avaluat comparativament les diferents opcions alternatives (i entre elles, la de la generació distribuïda).

19. El procés d'elaboració i seguiment d'aquest Pla es realitzi amb total transparència i facilitant una participació pública real, de manera que s'assoleixi un ampli consens social en els seus continguts i s'obri la porta a la participació de la ciutadania en la propietat de les instal·lacions energètiques. Cal crear la "Comissió de Seguiment del Pla Energètic de Catalunya 2006 – 2015", amb participació, entre d'altres, de representants ecologistes, del sector del consum i del món acadèmic per, entre d'altres tasques, avaluar i fer seguiment de la reducció dels impactes ambientals que l'execució del Pla hauria de portar aparellats.

20. Ara bé, tot considerant les limitacions que imposa a la planificació energètica l'existència d'un mercat de producció i consum de l'energia parcialment desregulat, i tenint en compte que la planificació indicativa presenta greus problemes per donar resposta als desafiaments que provoquen els impactes ecològics, socials, econòmics i culturals de l'actual ús de l'e-

nergia, creiem necessari que, més enllà de la redacció del Pla d'Energia de Catalunya 2006 – 2015, s'engegui a tots els nivells una dinàmica de creació de **Plans d'Acció Energètics** que, partint d'una anàlisi rigorosa de les necessitats de serveis que provenen de l'energia, doni prioritat als següents aspectes:

a. La realització de Plans d'Acció Energètica Local en totes les entitats territorials (vegueries, comarques, municipis, pobles, barris, etc.) existents al país, en base a la valoració exhaustiva dels recursos renovables locals i el seu aprofitament, i posant especial atenció en la cobertura de les necessitats energètiques bàsiques (calor i fred), amb la màxima eficiència, tant en edificis nous com en els ja existents.

b. Una comptabilitat de costos basada no només en els aspectes econòmics sinó en els ecològics i socials; incloent en els costos totals els de la generació, transport i distribució de cada unitat d'energia al punt en què es necessita.

c. Un sistema de garanties d'avanç cap a la democratització de les decisions energètiques, fent-ne partícips les comunitats directament afectades pels aprofitaments energètics dels béns comuns naturals, com ara el sol, el vent, la biomassa, l'aigua, etc.

d. Un mecanisme que garanteixi el dret dels ciutadans i de les ciutadanes a l'exercici efectiu dels seus drets i responsabilitats energètiques, per manera de fer possible que:

- qualsevol persona pugui invertir en qualsevol projecte d'energia renovable que s'executi a prop de l'indret on viu, i
- qualsevol usuari pugui escollir ser subministrat amb el percentatge d'energia neta i renovable que desitgi.

e. El desplegament dels mitjans informatius i formatius necessaris perquè, amb data límit de l'any 2010, la ciutadania de Catalunya disposi dels mitjans que li permetin entendre les implicacions ecològiques, econòmiques, socials i culturals de la producció i el consum d'energia al nostre país, amb què s'assoliria la necessària alfabetització energètica.

f. Un calendari per cobrir, de forma progressiva, les necessitats de serveis energètics de totes les branques de l'Administració amb percentatges creixents d'energies renovables.

g. Un procés de traspàs a un ens públic de totes les xarxes de distribució, i la posterior concessió de la gestió a una entitat pública i/o privada que no tingui cap vincle amb les empreses de generació, distribució i comercialització d'energia.

h. El Pla d'Acció Energètica de Catalunya hauria de fer seus els següents set principis directores d'una regulació efectiva

del subministrament d'electricitat:

- Hi ha d'haver una entitat reguladora del sistema elèctric completament independent i dotada amb suficients recursos.
- Els preus del sistema elèctric han de ser del tot transparents i efectius quant al cost i no hi ha d'haver subvencions creuades des d'una part del sistema cap a una altra.
- Les empreses de generació i de subministrament no han de tenir la propietat de la xarxa, ni cap interès econòmic en la seva gestió.
- Tots els generadors d'electricitat han de tenir un accés just i no discriminatori a la xarxa.
- La utilització de les xarxes de transport i distribució ha de tenir un preu d'acord amb els serveis que proveeix, per manera d'evitar que es posin traves en la connexió a la xarxa de l'energia distribuïda.
- S'ha de requerir a les empreses elèctriques perquè realitzin anàlisis de cost - benefici, de forma que es permeti el desenvolupament de l'energia distribuïda en zones on els beneficis locals superin els costos de construcció o el reforçament de les noves instal·lacions de distribució.
- El sistema elèctric ha d'estar subjecte a instruments basats en el mercat (per exemple, el comerç d'emissions, la taxació de l'energia i els estàndards basats en la producció), de forma que reflecteixin les eficiències de conversió i internalitzin els costos ecològics de les conversions de l'energia.

i. El Pla d'Acció Energètica de Catalunya hauria de garantir els set drets energètics bàsics necessaris per poder consolidar un sistema energètic respectuós amb el medi ambient, descentralitzat o distribuït, eficient, segur, net i renovable. Aquests drets són:

- El dret a saber l'origen de l'energia que cadascú fa servir.
- El dret a conèixer els efectes comparatius dels diversos sistemes de subministrament d'energia.
- El dret a captar les fonts d'energia que es manifesten al lloc on es viu.
- El dret a generar la seva pròpia energia.
- El dret d'accés just a les xarxes.
- El dret a introduir a les xarxes l'energia generada in situ.
- El dret a una remuneració justa per a l'energia introduïda a les xarxes.

j. Aquests drets han d'anar acompanyats de les seves corresponents set responsabilitats:

- La responsabilitat d'informar-se.
- La responsabilitat de demanar informació.
- La responsabilitat de generar l'energia amb les tecnologies de generació més eficients i més netes disponibles i a l'abast, tot minimitzant els impactes sobre la biodiversitat local.
- La responsabilitat d'emprar les tecnologies d'ús final de l'energia més eficients i a l'abast.
- La responsabilitat d'emprar l'energia amb sentit comú i evitant malbarataments de tota mena.
- La responsabilitat d'autolimitar-se en l'ús de qualsevol

forma d'energia.

- La responsabilitat de ser solidari amb aquelles societats més desfavorides tant pel que fa a la generació com a l'ús final de l'energia.

Treballar per una **NOVA CULTURA DE L'ENERGIA**, per l'elaboració i posta en funcionament de Plans d'Acció Energètica a Catalunya, i per garantir els drets i les responsabilitats abans esmentades hauria d'esdevenir una de les tasques a les qual el Govern de la Generalitat donés la més absoluta prioritat.

Exercir aquests drets i responsabilitats hauria de ser considerat del tot primordial per les persones que vivim en un planeta on el Sol és la font d'energia de la qual depenem. Adequar els estils de vida als fluxos directes i indirectes de l'energia solar és un aprenentatge, que com més aviat es faci, menys costos de tota mena ens provocarà als humans que vivim en les societats que s'han creat en el marc d'aquest bonic planeta que ens acull, ja que les societats humanes sempre han necessitat, necessiten i necessitaran d'energia per viure dignament en el planeta Terra.

Barcelona, 10 de març de 2005

Ecologistes en Acció de Catalunya
EUROSOLAR
Greenpeace

